

1 NOVEMBER 1924.

AFLEVERING 7.

NADRUK VERBODEN.

Opgericht door E. HEIMANS, J. JASPERS Jr. en Dr. JAC. P. THIJSSSE.

REDACTIE:

J. HEIMANS, AMSTERDAM.

DR. JAC. P. THIJSSSE, BLOEMENDAAL

ADRES DER REDACTIE:

DR. JAC. P. THIJSSSE, BLOEMENDAAL.

UITGAVE VAN:

W. VERSLUYS TE AMSTERDAM.

ADMINISTRATIE:

2e OOSTERPARKSTRAAT 223, AMSTERDAM.

PRIJS PER JAAR f 6.50.

EEN NIEUWE SLAK.

Helicella virgata Da Costa, een aanwinst voor onze fauna.

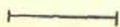
HOEWEL de weekdieren wel zeer trage dieren genoemd moeten worden, kunnen zij zich toch over groote afstanden verplaatsen. De larven van de zeeslakken worden met de zeestroomingen medegevoerd, mossels kunnen zich met den byssus aan schepen en drijfhout vasthechten, andere weer worden met planten en vruchten per spoortrein vervoerd.

Ook in ons land heeft men dergelijke verhuizingen waargenomen. De gewone driehoeksmossel (*Dreissensia polymorpha* Pall.) heeft zich een honderd jaar geleden van de Wolga uit over geheel Midden-Europa verspreid en is ook bij ons zeer algemeen geworden. De stevige byssus van dit dier maakte een vlugge verspreiding mogelijk. De Congoleesche driehoeksmossel (*Dreissensia cochleata* Nyst.) moest een geheele zeereis ondernemen, om ons land te bereiken. Dit dier heeft meer moeite om zich bij ons te vestigen, maar is o.a. reeds te Hellevoetsluis, Amsterdam en Haarlem en ook te Petten gevonden. De *Lithoglyphus naticoides* Fér., een zoetwaterslak,

verplaatste zich in een vijf en twintig jaar tijds van de Donau naar de groote wateren van ons land, waar hij thans in het geheel niet zeldzaam is. Minder bekend is het echter, dat ook onder de Helicidae of echte huisjesslakken dergelijke verhuizingen plaats vinden. De segrijnslak (*Helix aspersa* Müll) heeft zich langs de kust, van België uit, naar het noorden verspreid en bracht het reeds tot Haarlem. In Duitschland komt deze landslak slechts hier en daar sporadisch voor.

Bij dit rijtje vreemdelingen, waarbij ik mij slechts tot enkele soorten bepaald heb, kan ik thans nog een Engelschman voegen.

Toen ik dezen zomer (1924) op den zeedijk te Medemblik wandelde, bemerkte ik, dat aan de grashalmen slakjes zaten, welke ik niet als inlandsch kende. Zij behoorden tot het geslacht *Helicella*, dat ook wel *Xerophila* genoemd wordt. Bij determinatie bleek ik te maken te hebben met *Helicella virgata* Da Costa, een slak, welke in Engeland thuis behoort. Bij naspeuring in 's Rijks Museum van Natuurlijke Historie te Leiden bleek, dat juist een jaar geleden, in 1923, het eerste inlandsche exemplaar in de verzameling was opgenomen. Dit schelpje was tusschen 1870 en 1875 door den heer P. Keyzer, ook te Medemblik, op den zeedijk gevonden en na lange jaren in vergetelheid getoefd te hebben, was het omstreeks 1923 weer voor den dag gekomen. Het blijkt dus, dat deze *Helicella* zich reeds een halve eeuw in ons land heeft staande gehouden. De groote veelvuldigheid, waarin de slak wordt aangetroffen, maakt het zeer waarschijnlijk, dat het dier zich zal handhaven. De *Helicella virgata* moet dus als een aanwinst voor onze fauna beschouwd worden.

Helicella virgata Da C.

De exemplaren uit Medemblik komen geheel overeen met die uit Swanage (Zuid-Engeland), in het museum te Leiden aanwezig. Ook de variëteit *albovariegata* Caziot, in Leiden aanwezig en afkomstig van Studland (Zuid-Engeland), werd door mij te Medemblik veelvuldig tusschen de gewone soort door aangetroffen. De waarde van deze variëteit laat ik echter in het midden.

Daar deze *Helicella* reeds door geheel Medemblik wordt aangetroffen en het lang niet uitgesloten is, dat zij zich verder door Noord-Holland zal verspreiden, voeg ik hier een beschrijving van de schelp aan toe.

Helicella virgata Da C.

De schelp is kogelvormig-toegespitst, vrij stevig, wit of roomkleurig, met één breeden purper-bruinen band boven het midden van de laatste winding en aan de basis van de andere windingen. Aan de laatste winding vindt men onder den breeden band 2—7 smallere. De schelp is van boven fijn gestreept, van onderen gladder. Het aantal windingen bedraagt 6, waarvan de laatste afgerond is en meer dan de helft van de lengte der schelp in beslag neemt. De spiraal is gerekt en purper-bruin aan de punt. De naad is niet diep, de mond bijna rond. De mondrand is van binnen purper gekleurd, met daar achter een witten, soms een weinig purperachtigen

drempel, is scherp en een weinig over den navel teruggeslagen. De navel is nauw en diep en laat bijna de geheele spiraal zien. De lengte bedraagt 8—11 m.M., de breedte 12—14 m.M.

Helicella virgata var. *albovariegata* Caz. Deze variëteit is iets kleiner en mist den breeden purper-bruinen band. De kleur is vlekkerig licht-bruin, terwijl er bij den mondrand een purpere vlek wordt aangetroffen. Eén smalle witte band is te zien, terwijl somtijds sporen van andere smalle purper of wit gekleurde banden voorkomen.

Dordrecht, Augustus 1924.

Dr. C. A. VAN DER WILLIGEN.

DE BRUINVISCH.

IN ons land zijn, aangespoeld, 15 soorten Walvischachtige dieren, Cetacea bekend. Ik laat die hieronder volgen:

1. Bruinvisch, *Phocaena phocaena*.
2. Orka, *Orcinus orca*.
3. Tuimelaar, *Tursiops tursio*.
4. Potvisch, *Physeter catodon*.
5. Spitsnuitdolfijn, *Mesoplodon bidens*.
6. Witsnuit dolfijn, *Lagenorhynchus albirostris*.
7. Witzijde dolfijn, *Lagenorhynchus acutus*.
8. Snaveldolfijn, *Steno rostratus*.
9. Butskop, *Hyperoodon rostratus*.
10. Narwal, *Monodon monoceros*.
11. Grindewal, *Globicephalus melas*.
12. Gewone dolfijn, *Delphinus delphis*.

Al deze 12 soorten zijn onze *Tandwalvischen*, *Cetacea denticeti* of *Odontoceti*. De 3 volgende soorten hebben *baarden* of *baleinen* in den bek, dat zijn dus de *Cetacea mystacoceti*:

13. Gewone vinvisch, *Balaenoptera physalus*.
14. Dwergvinvisch, *Balaenoptera rostrata*.
15. Noordelijke vinvisch, *Balaenoptera borealis*.

Over No. 3, schreef ik in dit blad aflev. 8, van 1 Dec. 1923, jaarg. 28.

Over No. 4, vindt men een stuk in de „Zoölogische Mededeelingen R. M. v. N. H. Leiden”, deel 4, afl. 1, 1918.

Over No. 5, staat wat in „Natura”, No. 294, 1923, van 15 Maart en in „De Levende Natuur”, afl. 3, van 1 Juli 1923, jaarg. 28.

Over No. 13 wordt gesproken in de „Zoölogische Mededeelingen”, deel 4, afl. 4, 1918. Ook No. 14 en 15 worden hierin genoemd en verder kan men over het op één